

Eski Türk filmlerinde doğudan batıya doğru yaşanan göçün İstanbul ile kucaklaştığı anlara şahitlik eden garın¹ denize bakan kapısında duran Somalili Steve onu gizlice Hamburg'a götürmesi için para verdiği kaçakçı tarafından kandırılır. Gemi onu Hamburg yerine Haydarpaşa limanına bırakır. O hala Alman bir mimarin elinden çıkma Haydarpaşa garının önünde hayallerini süsleyen Avrupa kentinde olduğunu sanmaktadır.

İster Steve gibi tuzağa düşmüş biri ister bilerek o güzergahı seçmiş başka biri olsun; İstanbul Avrupa hayaliyle yola çıkan birçok Afrikalı için önemli transit noktalarından biri. Belki de son çıkış kapısı.

Bir yolunu bulup bir kaç ay içinde başka bir Avrupa ülkesine geçeriz diye düşünseler de ağırlaşan şartlar, gittikçe kalınlaşan sınırlar onları yıllarca hiçbir sosyal hakka sahip olmadıkları kaçak yaşamlar sürmeye mahkum etmekte.

Bir çoğunun yolu İstanbul'un en karmaşık ve görkemli merkezi Taksim'in arka bahçesi Tarlabaşı'nda kesişir. Sadece diğer Afrikalılar ile değil doğudan İstanbul'a göç etmiş Türkler, Kürtler ve o mekanın eski sahipleri Rum ve Çingeneler ile karşılaşılırlar. Nijeryalı Kissin burayı bir mülteci kampına benzetir. Burası seytani olanla ve iyi olanı birbirine karıştıran harmanlayan bir yerdir.

Oniki yaşından beri bir mülteci olan Gaylord bunlardan biri. Kongo'da Marksist rejimin devirdiği eski diktator Mabut Sese Sekok'un gizli polis servisinde çalışan babasıyla Kenya'ya sığınır. Aile yıllar sonra Almanya'ya kaçak olarak giriş yapar ama Gaylord için kaçakçılara verilecek parayı bulamazlar. Ailesine kavuşma hayali ile yaşayan Gaylord'un bir sonraki durağı sahte bir pasaportla giriş yaptığı Türkiye'dir.

Ne paradoksturki hayat Marksist rejimin zulmünden kaçan Gaylord'u Tarlabaşı'ndaki bir internet kafede babam gibi dediği; kendini Kürt-Alevi ve sıkı bir Marsist olarak tanımlayan Erdal abisi ile karşılaştırır. Erdal ona sahip çıkar korur, kollar. O çevrede yaşayan bir çok Kürt kendi verdiği kavgaya benzer bir kavga verdiğini düşündüğü Afrika'lılara daha duyarlı yaklaşır. İşte Tarlabaşının büyüde bir araya gelmesi imkansız gibi görünen bu kültürleri melezlemesinden ortaya çıkar.

¹ Haydarpaşa garı Alman bir tarafındantarihinde inşa edilmiştir. Garın denize bakan kapısı 60-70'li yıllardaki Türk filmleriyle ünlenmiştir. Bu filmlerde İstanbul'a göç eden Türk insanı konu edilir. Doğunun köylüsü için İstanbul hayallerin gerçekleştiği taşı toprağa altın fırsatlar kentidir. Bu filmlerin ilk sahnesi tipiktir. Trenle İstanbul'a gelen insanlar garın denize bakan kapısından dışarı çıkarlar. İşte o an İstanbul ile gözgöze geldikleri ilk andır. Büyülenmiş bir ifade ile ordan şehre bakabilirler.

Kongo'da box yapmaya başlayan Gaylord bir gün profesyonel bir boksör olarak ringlere çıkmak istiyor. Türkiye'nin ünlü kulüplerinden birine gidip burada öğrenci olduğunu ve antrenmanlara katılıp katılmayacağını sorar. Bugün kaçak olduğu için lisans anlamasa da kulübün en iyi ikinci adamı.

Spor salonun duvarlarını kendisi gibi siyahi bir boksör olan Muhammed Ali'nin resimleri süslüyor. Bir köşede her mekanda görmeye alıştığımız Atatürk resmi diğer köşede bütün zamanı ve mekanı alt üst eden başka bir resim. Bu bir zamanlar İstanbulu feth eden kendisinden sonra gelen sultanlara da Avrupa'nın yolunu açan Fatih Sultan Mehmet Han. Fatih fethettiği o topraklara bir gün önünde kum torbasını yumruklayan Gaylord'un geleceğini tahmin bile edemezdi. Bütün bu hikayeden habersiz olan Gaylord' da olduğu gibi bizim için dokunulmazlığı olan alanlar onun günlük yaşam içinde karşılaştığı ama aynı geçmişten gelmediği için üzerinde rahatlıkla konuşabildiği alanlara dönüşür. Yeni coğrafyanın belleği ile dilediği gibi oynayıp zamanda sıçramalar yapabilir. Nijeryalı Kaplan elindedeki Panasonic cep telefonunu göstererek Cem Uzan'dan (medya ve bir siyasi parti patronu) Tarkan'a (şarkıcı) bir sürü ünlü ismin kendisi gibi bu telefonu kullandığını arkadaşının elinden aldığı eski model bir Ericsson'u göstererekse: "Atatürk'ün modeli bunu müzeye kaldırın" der.

Öte yandan olup biten herşeyi politakadan ekonomiye çok yakından takip ediyorlar. Kissin potansiyel bir güç olduklarını ve bunu isterse Türkiye'nin çok iyi kullanabileceğini söylüyor ve Martin Luther King'in bir sözünü hatırlatıyor: "..siyahlar olmazsa ilerleme olmaz...Amerika'daki siyahların ırkçılığa karşı ülkeyi terk etmeleri halinde Amerika'nın ne hale geleceğini bir düşünün" diyor. Benzer cümleleri Almanya'daki Türk "diasporası" da kurmuyormu?: "Hesaplarımızdaki tüm parayı çeksek Alman ekonomisi bir günde çöker..."

Türkiye'de uyuşturucu kaçakçısı ve satıcısı olarak görülüyoruz diyor Kissen "Uyuşturucuyu buraya Afrika'dan biz getirmedik, Kürtlerde değil uyuşturucu burada zaten var onu al sat diyende Türkler. Yaşamak için bunu yapmak zorundayız."

Aslında hayalini kurdukları Avrupa'da da durum çok farklı değil, iki senedir Avusturya'da oturma izni almış Aminu'nun hala çalışma izni yok. Onu illegal yoldan para kazanmaya itenin yine devletin kendisi olduğunu düşünüyor.

Türkiye'de doğmuş olsalar bile oturma izni olmayan ailelerin çocuklarının okula gitme şansları yok. Sivil toplum örgütlerinin yardımıyla bir kısmına

eğitim verilmeye alışıyor. Bugün ondört yaşına gelmiş ve hiç okula gitmemiş Türkçe konuşabilen ama yazamayan çocuklar var.öte yandan ana-babalarına oranla daha iyi Türkçe konuşan bu çocuklar günlük yaşamdan aileleri için rehber (guide) görevi görüyorlar.

Emmi, İstiklal caddesinde yanımızdan geçip giden renginden dolayı kolayca fark etmediğimiz ama görmezden geldiğimiz “gölgelerden” biri: “Hergün bu caddede yüzlerce mutsuz insan görüyorum” diyor. Onu görmezden gelen yığınla kalabalık içindeki o mutsuz insanlar için tanrıya dua ettiğini söylüyor. Kendi sahip olamadığı mutlulukları onu mutsuz edenler için istemesi insanı sarsıyor.

Emmi beni, hastanenin masraflarını karşılamadı diye kapının önüne koydukları astımlı arkadaşlarının cenaze törenine davet ediyor. Cenaze törenine yetişemiyoruz ama bir hafta sonra yedisinde tıpkı Müslüman Türklerde olduğu gibi ölünün evinde onu anmak için toplanıyoruz. Manzara çok tanıdık. Koridordan bozma mutfakta Haremlik–Selamlık oturan misafirlere etli pilav yetiştirmeye çalışan kadınların oturduğu dar ve kk odaya alıyorlar bizi. Dolabın üzerinde her gün yola çıkmaya hazır bekleyen bavullar göze çarpıyor.

Ölen yaşlı adam Ganalı olmasına rağmen içerdeki kadınların çoğu Etiyopyalı, Nijeryalı ve Madagaskarlı olanlarda var. Aslında farklı kültürlerden gelen Afrikalılar daha ziyade kendi ülkelerinden gelenlerle sosyalize olmaya çalışıyorlar. Mesela Kongo’lular uyuşturucu ticaretiyle uğraştıklarını düşündükleri Nijerya’lılarla birlikte görülmek istemiyorlar.

içeride almaya başlayan müziğin etkisiyle ortalık hareketlenmeye başlıyor. Etiyopyalı kızlar bundan pek hoşnut değil onlar ölünün arkasından ağlanması, Gana’lılar ile dans etmek gerektiğini söylüyorlar. Kızları dansa davet eden geç cevap alamayınca onları baştan çıkarmak istercesine inanılmaz vücut hareketleri ile dans etmeye başlıyor. Bu bana bir iki gün önce seyrettiğim bir belgeseldeki dişi kuşu baştan çıkarmak için dalda olmadık hareketler yapan erkek kuşu hatırlatıyor.

Nijeryalı bir iki kadın bu davete cevap veriyor. Onlarla erkeklerin bulunduğu odaya doğru yollanıyoruz. Müzik birbirlerine yaptıkları g gösterileri ve kavglarla ara ara kesiliyor ama tıpkı bizim ingenelerde olduğu gibi tam kavganın kızıştığı anda yükselen müzik sesiyle ortalık yeniden sakinleşiyor.

Şehrin karakterini hissetmediğiniz heterotopik mekanlarda, yer olmayan yerlerde kendilerini rahat hissediyorlar. Parklar bunlardan biri. Mesela Taksim meydanındaki gezi parkı; şehrin tam merkezinde alana tepeden bakan ama bir o kadar içine kapalı, dış dünyadan yalıtılmış bir mekan. Ama deniz kenarındaki bir parkı tercih etmiyor, çünkü deniz İstanbul'un dominant karakteri, ona orda olduğunu hatırlatıyor.

Alışveri merkezleri de parasız zaman geçirdikleri mekanlardan biri. Küreselleşmeyle birlikte dünyanın her yerinde birbirine benzeyen alışveriş merkezleri, onları hayal ettikleri coğrafyaya götürüyor.

En çarpıcı olanı ise McDonalds'lar. İstanbul'a ilk kez gelen Afrikalı'nın ikinci gün tanıdığı ilk mekan Taksim meydanındaki büyük McDonalds oluyor. Burası diğer Afrika'lularla sosyalleştiği bir buluşma noktası. McDonalds ona zaman ve mekanda sızamalar yaptırabiliyor. Sanki şu anda İstanbulda değil gitmeyi arzuladığı Avrupa kentinde bir McDonalds'da oturuyor.

Nijeryalı Erik o çok sevdiği alışveriş merkezlerinden birinde gezerken kendini Amerika'da hissedilecek kadar güzellikte evlerin ve arabaların olduğu bir ülkeden geldiğini söylüyor.

Göç içindeki kadın potansiyeli ortalarda görünmeseler de küçümsenmeyecek ölçüde. Erik beni birkaç arkadaşı ile tanıştırdığını söylüyor. Aksaray'ın arka sokaklarından birinde kızların evine doğru yürüyoruz. Eric ile havadan sudan laflarken nereden çıktığını anlamadığımız bir polis bizi durdurup; siz az önce esrardan mı bahsediyordunuz diye soruyor. Renginden dolayı onu satıcı beni alıcı konumuna sokuyor. Erik'in arkadaşım olduğunu bir film projesi üzerinde çalıştığımızı söylüyorum. Alaycı bir ifadeyle yani herşey yolunda keyifler yerinde diyor. Erik bu tip şeyleri çok sık yaşadıklarını söylüyor.

Eve varıyoruz, bir apartmanın bodrum katı, kömürlükten bozma bir odada yaşayan üç kız. Tanımadıkları bilmedikleri bu ülkede onlara fahişe gözü ile bakan erkekler yüzünden bu küçük odadan dışarı pek çıkmıyorlar.

Matadoru kovalayan, kızgın siyah boğayı gösteren eski bir duvar halısının önünde oturan Eric, Titi ile şarkı söylemeye başlıyor. Gözümüz köşedeki büyümlü bir fotoğrafa takılıyor. Sultanahmet Camii minarelerini teğet geçen bir yolcu uçağı. Bize ikiz kuleleri hatırlatsa da onlara belki de hayal ettikleri menzilleri hatırlatmakta.